

УДК 334.012.61

DOI: 10.31359/2312-3427-2020-1-164

Є.В. Кривошея, здобувач третього освітнього рівня

jenyakrivosheya@gmail.com

orcid.org/0000-0003-3596-7767

І.А. Крамаренко, здобувач третього освітнього рівня

ilosik1988@gmail.com

Харківський національний аграрний університет ім. В.В Докучаєва

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Статтю присвячено актуальним питанням визначення тенденцій розвитку підприємництва в Харківській області. Наведено аналіз сучасного стану підприємницької діяльності в Харківській області. Наведено основні проблеми та перешкоди, що існують на шляху розвитку підприємництва в області. За показниками державної статистики подана загальна характеристика діяльності підприємств у Харківській області з 2015 до 2019 рр. за показниками кількості підприємств, кількості зайнятих працівників та обсягами реалізованої продукції з виділенням діяльності підприємств та оцінкою їх частки в загальних рівнях. Також наведена характеристика діяльності фізичних осіб-підприємців. Проведений статистико-економічний аналіз структури малих підприємств за видами економічної діяльності за показниками кількості зареєстрованих підприємств та обсягами реалізованої продукції

Ключові слова: підприємницька діяльність, підприємництво, структура, статистичний аналіз, суб'єкти господарювання, зайняті працівники, реалізована продукція.

Постановка проблеми. Сьогодні розвиток підприємництва є одним із найважливіших чинників соціально-економічного зростання Харківщини. Ефективний розвиток підприємництва формує конкурентне середовище для суб'єктів господарювання різних видів економічної діяльності для розвитку яких є сприятливі умови і ресурсний потенціал, зацікавленість іноземних і вітчизняних інвесторів. При цьому успішна діяльність підприємництва вирішує ряд важливих завдань зокрема сприяє поповненню бюджету, насиченню споживчого ринку товарами та

послугами, формує нові робочі місця, підвищує зайнятість населення знижуючи при цьому рівень безробіття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження підприємництва у різні періоди робили такі відомі представники економічної думки, як Адам Сміт, Девід Рікардо, Карл Маркс, Альфред Маршалл, Макс Вебер, Йозеф Шумперт, Френк Найт, Пітер Друкер та інші. Проблеми розвитку підприємницької діяльності розглядаються в працях певної частини науковців, серед яких: В.Я. Амбросов, В.Г. Андрійчук, В.І. Благодатний, М.В. Гладій, Ю.Е. Губені, А.С. Даниленко, Л.В. Забуранна, М.М. Ільчук, М.Ю. Куліш, І.І. Лукінов, М.Й. Малік, В.В. Попович, П.Т. Саблук, В.Д. Савченко, І.Ю. Сіваченко, М.М. Федоров, І.І. Червен, Ф.К. Шакіров та інші. Їх дослідження охоплюють цілу низку питань, пов'язаних з функціонуванням підприємницьких структур. Проте своєчасний моніторинг стану розвитку підприємництва дає можливість вчасно реагувати на негативні зміни або більш ефективно планувати діяльність підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є визначення сучасного стану та тенденцій діяльності підприємництва в Харківській області

Виклад основного матеріалу досліджень. Відповідно до статті 42 Господарського кодексу України, підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1]. Підприємництво в Україні ведеться у будь-яких організаційних формах, передбачених законом, на вибір підприємця.

Розвиток підприємництва в Україні – стратегічно важлива місія, яка в змозі забезпечить нормальне функціонування економіки країни, а отже держава повинна відігравати значну роль в процесі її реалізації. Державна підтримка підприємництва здійснюється для забезпечення можливості господарюючих суб'єктів здійснювати свою діяльність у рівних умовах поряд з іншими підприємницькими структурами і максимально використовуватися свій потенціал для забезпечення сталого розвитку країни [2]. Для цього приймаються і реалізуються закони України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців щодо спрощення реєстрації осіб як платників податків», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення

Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки» також проводяться місцеві і регіональні програми підтримки малого та середнього бізнесу.

1. Загальні показники діяльності підприємств Харківської області

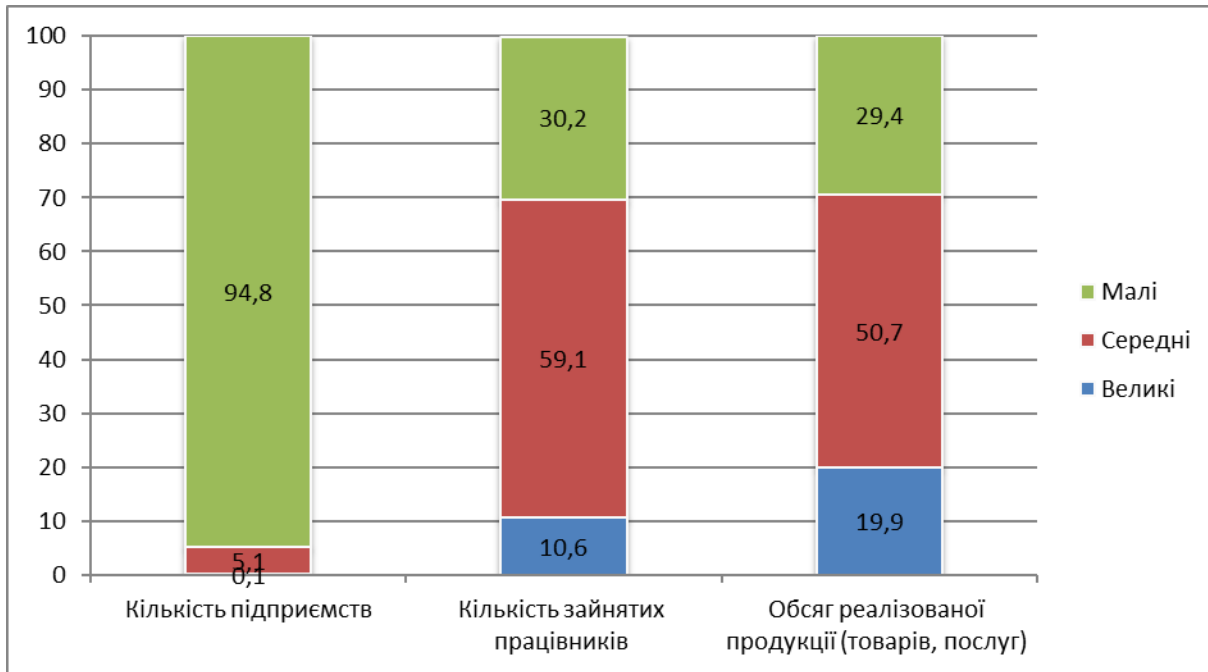
Показник	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість суб'єктів господарювання	171359	158463	153469	154004	
Кількість підприємств, од	24938	20435	22597	23793	25051
у т.ч великі підприємства	13	11	14	14	20
у % до загальної кількості	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
у т.ч. малі підприємства	23827	19328	21461	22567	23750
у % до загальної кількості	95,5	94,6	95,0	94,8	94,8
у т.ч. середні	1098	1096	1122	1212	1281
у % до загальної кількості	4,4	5,4	5,0	5,1	5,1
фізичні особи-підприємці	146418	138025	130870	130209	...
у % до загальної кількості суб'єктів господарювання	85,4	87,1	85,3	84,5	...
Кількість зайнятих на підприємствах працівників, тис. осіб	398,2	344,4	354,3	371,0	390,3
у т.ч великі підприємства	73,3	28,6	34,0	35,2	41,3
у % до загальної кількості	18,4	8,3	9,6	9,5	10,6
в т.ч. на малих підприємствах	113,6	111,2	116,4	117,9	118,0
у % до загальної кількості	28,5	32,3	32,9	31,8	30,2
у т.ч. середні	211,3	204,6	203,9	217,9	231,0
у % до загальної кількості	53,1	59,4	57,5	57,7	59,1
Крім цього у фізичних осіб-підприємців	200,2	200,4	207,0	236,2	
у % до загальної кількості зайнятих	33,0	36,3	36,8	38,8	
Обсяг реалізованої продукції підприємств, млн. грн	240407,6	273116,5	330249,4	377177,8	377959,0
у т.ч великі підприємства	47170,0	43260,0	60152,8	67442,4	75251,1
у % до загальної кількості	19,6	15,9	18,2	18,4	19,9
в т.ч. малими підприємствами	47170,0	43260,0	60152,8	67442,4	111104,0
у % до загального обсягу	27,2	29,4	30,1	30,4	29,4
у т.ч. середні	127963,9	149471,0	170865,0	191180,0	191603,9
у % до загальної кількості	53,2	57,7	51,7	51,2	50,7
Крім цього фізичними особами підприємцями	37080,1	45802,2	56304,8	70322,0	
у % до загального обсягу	13,3	14,3	14,5	15,7	

Харківська область, займаючи 5,2% площі від території України та 8,7% чисельності населення виробляє 448258,2 млн. грн. продукції

(товарів, послуг), що складає 4,4% загальноукраїнського обсягу виробленої продукції [3]. Згідно статистичних даних (табл. 1) на території Харківської області станом на кінець 2018 р. зареєстровано 154004 суб'єктів господарювання, з них 15,5 % – це підприємства, а 84,5 % – це фізичні особи-підприємці, зареєстровані у встановленому порядку з метою здійснення підприємницької діяльності. При цьому кількість суб'єктів господарювання Харківської області складає 8,4 % загальнодержавного рівня, а серед усіх регіонів України за даним показником область займає друге місце після м. Києва. Досліджуючи структуру підприємств Харківської області у 2019 р. за розміром відповідно до класифікації Господарського кодексу України до суб'єктів великого підприємництва відносяться 20 підприємств, суб'єкти середнього підприємництва складають 1281 одиниць, малих підприємств – 23750 одиниць від усіх зареєстрованих підприємств. Значна частка малих підприємств вимагає до себе підвищеної увагу з боку державного управління: відповідної освіти, умов провадження діяльності, спрощення податкового навантаження, правового захисту та ін. Лише 41,3 тис. осіб або 10,6% кількості зайнятих працівників працюють на великих підприємствах. Згідно даних табл. 1 90% зайнятих на підприємствах працівників працюють на середніх та малих підприємствах.

Значна частина обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) надходить від малих та середніх підприємств (80,1%), однак в динаміці даний показник за останні роки має тенденцію до зменшення, адже за останні роки збільшується обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) великими підприємствами, що є позитивним показником. На рис. 1 представлена порівняльна характеристика різних видів підприємств за розміром щодо їх внеску в економічну систему Харківщини. Бачимо, що лише 0,1 % великих підприємств (у 2019 р. – це 20 підприємств), забезпечують робочими місцями 10,6% зайнятого населення та виробляють 19,9% загального регіонального обсягу продукції. Найбільша частка працездатного населення задіяна на середніх за розміром підприємствах, які мають найбільшу частку 50,7% обсягів реалізованої продукції. 29,4 % реалізованої продукції (робіт, послуг) припадає на малі підприємства, які за кількістю найбільш численні і складають 94,8% усіх зареєстрованих підприємств. Проаналізувавши кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців спостерігаємо, що станом на 2018 рік кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців зменшилась на 12147 одиниць, при цьому показник кількості зайнятих на підприємствах працівників збільшився на 13,3 тис. осіб, що призвело до збільшення обсягу

реалізованої продукції за останні роки в 2,3%. Така ситуація показує досить значний потенціал мешканців Харківської області до ведення підприємницької діяльності їх мобілізацію та пошук виходу з дійсно складного економічного становища. Нажаль, офіційні дані про діяльність фізичних осіб-підприємців протягом 2019 р. ще не оприлюднені.

Рис. 1. Загальні показники діяльності підприємств Харківської області у 2019 р.

Розподіл кількості зареєстрованих підприємств та обсягів реалізованої продукції за видами економічної діяльності в структурі підприємств представлено в табл. 2. Найбільша частка зареєстрованих підприємств в сфері оптової та роздрібної торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів – 27,7 %, промислового виробництва – 15,5 % та операції з нерухомим майном – 14,1 %. При цьому підприємства оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів реалізували 38,1 % продукції від загального обсягу реалізованої продукції підприємствами Харківської області. Щоб досягти економічної стабільності в Харківській області, перш за все потрібно звернути увагу на особливості та конкурентні переваги, що виділяють її з поміж інших, але для їх реалізації необхідна цілеспрямована діяльність не тільки суб’єктів господарювання, а й органів влади, місцевого самоврядування[5]. Тому організаційно-правові можливості є одним з вагомих факторів для розвитку підприємництва, а отже необхідно визначити фактори, що впливають на розвиток підприємницької діяльності Харківщини, а саме[6]:

- розроблена інноваційна стратегія, програма соціально-економічного розвитку зі SWOT-аналізом, сценаріями розвитку, перш за все інноваційним, програмними заходами і механізмом реалізації;
- пріоритетні проекти національного та міжнародного рівня;
- розвинена інфраструктура ринку (з банками, страховими організаціями, бізнес-інкубаторами, технопарками);
- розвиток інновацій на підприємстві;
- вдосконалена законодавчої та нормативно-правової бази, що сприяє інноваційному розвитку області та стійкому формуванню, розвитку і реалізації її конкурентних переваг.

2. Характеристика підприємств за видами економічної діяльності в Харківській області в 2019 р.

Види економічної діяльності	Кількість підприємств		Обсяги реалізованої продукції	
	одиниць	%	млн.грн	%
Усього, з них	25051	100	447499,8	100
Сільське, лісове та рибне господарство	2220	8,9	26882,7	6,0
Промисловість	3880	15,5	164708,2	36,8
Будівництво	1654	6,6	16356,8	3,7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	6942	27,7	170410,8	38,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	808	3,2	11996,1	2,7
Тимчасове розміщення й організація харчування	488	1,9	2928,0	0,7
Інформація та телекомунікації	1141	4,6	22335,1	5,0
Фінансова та страхова діяльність	220	0,9	3952,7	0,9
Операції з нерухомим майном	3536	14,1	9419,8	2,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	2002	8,0	8892,7	2,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1103	4,4	4976,9	1,1
Освіта	182	0,7	449,0	0,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	500	2,0	1612,1	0,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	132	0,5	722,8	0,2
Надання інших видів послуг	243	1,0	1856,3	0,4

Нажаль саме влада в змозі забезпечити реалізацію даних факторів, вона повинна сприяти у формуванні та використанні конкурентних переваг, а також вирішувати конкурентні питання, які область самостійно вирішити не може, при цьому єдиного механізму регулювання і контролю не існує. Всі інші функції розвитку регіону є завданням регіональних

органів влади та місцевого самоврядування. Сьогодні для розроблення та впровадження заходів щодо розвитку підприємницької діяльності області необхідні наступні умови: бажання та зацікавленість керівного складу змінювати структуру управління орієнтовану на підвищення економічної ефективності підприємництва; компетентність, професіоналізм і досвід поряд з креативністю осіб, які займаються розробленням та впровадженням заходів щодо забезпечення економічного розвитку області; співпраця, спільні цілі та інтереси органів влади і суб'єктів господарювання; правові, організаційні і фінансові можливості органів влади області; мотивація до змін [10-19].

Підприємництво є одним із дійових засобів вирішення першочергових регіональних соціально-економічних проблем: прискорення структурної перебудови економіки, насичення ринку товарами і послугами, створення конкурентного середовища, створення нових робочих місць, забезпечення ефективного використання місцевих сировинних ресурсів, наповнення місцевих бюджетів тощо. В умовах системних структурних перетворень національної економіки підприємництво виконує провідну роль і виступає гарантом стабільності економіки та підвищення рівня життя громадян. Сталий розвиток підприємництва має привести до насичення ринку товарами і послугами, підвищити експортний потенціал, привести до кращого використання місцевих сировинних ресурсів.

У 2019 р. за розміром відповідно до класифікації Господарського кодексу України до суб'єктів великого підприємництва відносяться 20 підприємств, суб'єкти середнього підприємництва складають 1281 одиниць, малих підприємств – 23750 одиниць від усіх зареєстрованих підприємств. Лише 41,3 тис.осіб и або 10,6% кількості зайнятих працівників працюють на великих підприємствах, 90% зайнятих на підприємствах працівників працюють на середніх та малих підприємствах.

Значна частина обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) надходить від малих та середніх підприємств (80,1%), однак в динаміці даний показник за останні роки має тенденцію до зменшення, адже за останні роки збільшується обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) великими підприємствам, що є позитивним показником. Лише 0,1 % великих підприємств, забезпечують робочими місцями 10,6% зайнятого населення та виробляють 19,9% загального регіонального обсягу продукції. Найбільша частка працездатного населення задіяна на середніх за розміром підприємствах, які мають найбільшу частку 50,7% обсягів реалізованої продукції. 29,4 % реалізованої продукції (робіт, послуг)

припадає на малі підприємства, які за кількістю найбільш численні і складають 94,8% усіх зареєстрованих підприємств. Станом на 2018 рік кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців зменшилась на 12147 одиниць, при цьому показник кількості зайнятих на підприємствах працівників збільшився на 13,3 тис. осіб, що призвело до збільшення обсягу реалізованої продукції за останні роки в 2,3%. Найбільша частка зареєстрованих підприємств в сфері оптової та роздрібною торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів – 27,7 %, промислового виробництві – 15,5 % та операції з нерухомим майном – 14,1 %. При цьому підприємства оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів реалізували 38,1 % продукції від загального обсягу реалізованої продукції підприємствами Харківської області.

Висновки. Створення в Харківській області сприятливого бізнес-клімату є одним із головних завдань діяльності Харківської обласної державної адміністрації, що постійно вимагає удосконалення функцій управління та узгодження спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань реалізації державної політики у сфері підприємництва на регіональному рівні.

Бібліографічний список.

1. Господарський кодекс України N 436- IV від 16 січня 2003 року редакція від 16.08.20 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 12.09.20).
2. Кривошея Є.В. Стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні Aktuelle Themen im Kontext der Entwicklung der modernen Wissenschaften: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz, (Dresden, 23 Januar, 2019) Dresden : NGO «Europäische Wissenschaftsplattform», 2019. В.8.
3. Діяльність суб'єктів господарювання Харківщини : стат. зб-к / Головне управління статистики у Харківській області. – Харків, 2020. С.361-363
4. Діяльність підприємств Харківської області у 2019 р. URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua/kilkist-pidpriemstv-za-ikh-rozmiramy-za-vydamy-ekonomichnoi-diialnosti> (дата звернення 03.10.20)
5. Пономарьова М.С., Кривошея Є.В. Особливості функціонування та розвиток підприємництва в умовах інтеграційних зрушень / М.С. Пономарьова, Є.В. Кривошея // Бізнес-навігатор 2019 - № 1 (50). С. 97-101.

6. Програма сприяння розвитку малого і середнього підприємництва в Харківській області на 2016–2020 рр. : затверджено рішенням Харківської обласної ради : від 08.09.2016 р. : № 245-VII URL: <http://oblrada.kharkov.ua/ua/programa-spriyannya-rozvitku-malogo-ta-serednogo-pidpriemnitstva-v-kharkivskij-oblasti-na-2016-2020-roki/16847-normativni-dokumenty>

7. Дядін А. С. Дефініція категорії «підприємницька діяльність» Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Сер. Економіка. 2018. – № 1 (64). – С. 54–58

8. Шавшин О.С. Стратегія інноваційного розвитку підприємства. Інтернаука. 2017. - № 3 (25) - Т. 2. С. 167–171.

9. Судомир С.М. Менеджмент стратегічної конкурентоспроможності соціально-економічних систем: методологічний аспект/ С.М. Судомир, О. Д. Гудзинський, Т. О. Гуренко, Ю. С. Гудзинська // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2019. № 21. С. 4–13.

10. Судомир С.М. Результативність системи управління організаційним розвитком підприємств / С.М. Судомир // Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). 2019. № 2 (40). С. 39–48.

11. Судомир С.М. Формування результативної системи управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств / С.М. Судомир // Менеджмент результативної трансформації аграрної сфери економіки України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Бережани, 12 червня 2018 р.). Тернопіль, 2018. С. 25–28.

12. Іртищева І. О. Стан та тенденції розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності Причорноморського регіону / І. О. Іртищева // Регіональна економіка. - 2009. - № 1. - С. 99-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2009_1_14.

13. Іртищева І. О. Вплив глобалізації на рівень конкурентоспроможності національної економіки: фактори, механізми, інструменти / І. О. Іртищева, Т. В. Стройко, О. Є. Гросицька, М. І. Стегней // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. - 2013. - № 4. - С. 34-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2013_4_7.

14. Ponomarova, M., Krivosheya, E., Artemenko, A (2020). Motivational stimulation as a component of management in entrepreneurship. Innovative scientific researches: European development trends and regional aspect. «Baltija Publishing», (2), 221-240. <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-38-9>

15. Пономарьова М.С. Умови регулювання вертикально інтегрованих підприємницьких структур агробізнесу: макро-, мезо-,

мікрорівні / М.С. Пономарьова, О.В. Аксьонова // Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки» : зб. наук. пр. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків : ХНАУ, 2019. – №3. – С. 391-401.

16. Пономарьова, М.С. Захаров, І.К. Іваненко, В.Є. (2019). Механізм підвищення конкурентоспроможності підприємницької діяльності. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”, (1). Вилучено з http://visen.knau.kharkov.ua/visn_2019_1.html

17. Должикова І., Пономарьова М.. Заходи забезпеченні конкурентних переваг та зміцнення конкурентоспроможного виробництва. Сучасні напрями та перспективи розвитку агро- та електроінженерії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. 240 с. С. 86-88.

18. Рябуха М.С., Цицоріна А.Є. Конкуренція як категорія ринкових відносин та конкурентоспроможність як предмет наукових досліджень. Вісник ХНАУ. Серія: економіка АПК і природокористування. – Харків: ХНАУ 6(2007): 96-100.

19. Кривошея Є.В. Еволюція наукових поглядів на менеджмент підприємницької діяльності / Є.В. Кривошея // *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки.* - 2019. - № 2. - С. 398-406.

20. Управління проектами : навч. посіб. / О. В. Ульяновченко [та ін.]. – Х. : ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2010. – 522 с

References.

1. Hospodars'kyu kodeks Ukrayiny N 436- IV vid 16 sichnya 2003 roku redaktsiya vid 16.08.20 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (data zvernennya 12.09.20).

2. Kryvosheya YE.V. Stan ta perspektyvy rozvytku pidpryyemnytstva v Ukrayini Aktuelle Themen im Kontext der Entwicklung der modernen Wissenschaften: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «LÓHOS» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz, (Dresden, 23 Januar, 2019) Dresden : NGO «Europäische Wissenschaftsplattform», 2019. B.8.

3. Diyal'nist' sub'yektiv hospodaryuvannya Kharkivshchyny : stat. zb-k / Holovne upravlinnya statystyky u Kharkivs'kiy oblasti. – Kharkiv, 2020. S.361-363

4. Diyal'nist' pidpryyemstv Kharkivs'koyi oblasti u 2019 r. URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua/kilkist-pidpryyemstv-za-ikh-rozmiramy-za-vydamy-ekonomichnoi-diialnosti> (data zvernennya 03.10.20)

5. Ponomar'ova M.S., Kryvosheya YE.V. Osoblyvosti funktsionuvannya ta rozvytok pidpryyemnytstva v umovakh intehratsiynykh zrushen' / M.S. Ponomar'ova, YE.V. Kryvosheya // *Biznes-navihator* 2019 - № 1 (50). S. 97-101.

6. Prohrama spryyannya rozvytku maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva v Kharkivs'kiy oblasti na 2016–2020 rr. : zatverdzheno rishennyam Kharkivs'koyi oblasnoyi rady : vid 08.09.2016 r. : № 245-VII URL: <http://oblrada.kharkov.ua/ua/programa-spriyannya-rozvitku-malogo-ta-serednogo-pidpriemnitstva-v-kharkivskij-oblasti-na-2016-2020-roki/16847-normativni-dokumenty>

7. Dyadin A. S. Definitya katehoriyi «pidpryyemnyts'ka diyal'nist'» Visnyk Chernihivs'koho derzhavnogo tekhnolohichnogo universytetu. Ser. Ekonomika. 2018. – № 1 (64). – С. 54–58

8. Shavshyn O.S. Stratehiya innovatsiynoho rozvytku pidpryyemstva. Ynternauka. 2017. - № 3 (25) - T. 2. S. 167–171.

9. Sudomyr S.M. Menedzhment stratehichnoyi konkurentospromozhnosti sotsial'no-ekonomichnykh system: metodolohichnyy aspekt/ S.M. Sudomyr, O. D. Hudzyns'kyy, T. O. Hurenko, YU. S. Hudzyns'ka // *Problemy innovatsiyno-investytsiy-noho rozvytku*. 2019. № 21. S. 4–13.

10. Sudomyr S.M. Rezul'tatyvnist' systemy upravlinnya orhanizatsiynym rozvytkom pidpryyemstv / S.M. Sudomyr // *Zbirnyk naukovykh prats' TDATU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*. 2019. № 2 (40). S. 39–48.

11. Sudomyr S.M. Formuvannya rezul'tatyvnoyi systemy upravlinnya innovatsiynoyu diyal'nistyu sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv / S.M. Sudomyr // *Menedzhment rezul'tatyvnoyi transformatsiyi ahrarynoyi sfery ekonomiky Ukrayiny: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Berezhany, 12 chervnya 2018 r.)*. Ternopil', 2018. S. 25–28.

12. Irtysheva I. O. Stan ta tendentsiyi rozvytku innovatsiyno-investytsiynoyi diyal'nosti Prychornomors'koho rehionu / I. O. Irtysheva // *Rehional'na ekonomika*. - 2009. - № 1. - S. 99-105. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2009_1_14.

13. Irtysheva I. O. Vplyv hlobalizatsiyi na riven' konkurentospromozhnosti natsional'noyi ekonomiky: faktory, mekhanizmy, instrumenty / I. O. Irtysheva, T. V. Stroyko, O. YE. Hrosyts'ka, M. I. Stehney // *Visnyk KHNAU. Seriya : Ekonomichni nauky*. - 2013. - № 4. - S. 34-45. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2013_4_7.

14. Ponomarova, M., Krivosheya, E., Artemenko, A (2020). Motivative stimulation as a component of management in entrepreneurship. *Innovative*

scientific researches: European development trends and regional aspect. «Baltija Publishing», (2), 221-240. <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-38-9>

15. Ponomar'ova M.S. Umovy rehulyuvannya vertykal'no intehrovanykh pidpryyemnyts'kykh struktur ahrobiznesu: makro-, mezo-, mikrorivni / M.S. Ponomar'ova, O.V. Aks'onova // Visnyk KHNAU. Seriya «Ekonomichni nauky» : zb. nauk. pr. / Khark. nats. ahrar. un-t im. V.V. Dokuchayeva. – Kharkiv : KHNAU, 2019. – №3. – S. 391-401.

16. Ponomar'ova, M.S. Zakharov, I.K. Ivanenko, V.YE. (2019). Mekhanizm pidvyshchennya konkurentospromozhnosti pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti. Visnyk KHNAU im. V.V. Dokuchayeva. Seriya „Ekonomichni nauky”, (1). Vylucheno z http://visen.knau.kharkov.ua/visn_2019_1.html

17. Dolzhykova I., Ponomar'ova M.. Zakhody zabezpechenni konkurentnykh perevah ta zmitsnennya konkurentospromozhnoho vyrobnytstva. Suchasni napryamy ta perspektyvy rozvytku ahro- ta elektroinzheneriyi: materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. Ternopil': FOP Palyanytsya V. A., 2018. 240 s. С. 86-88.

18. Ryabukha M.S., Tsytsorina A.YE. Konkurenciya yak katehoriya rynkovykh vidnosyn ta konkurentospromozhnist' yak predmet naukovykh doslidzhen'. Visnyk KHNAU. Seriya: ekonomika APK i pryrodokorystuvannya. – Kharkiv: KHNAU 6(2007): 96-100.

19. Kryvosheya YE.V Evolyutsiya naukovykh pohlyadiv na menedzhment pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti / YE.V. Kryvosheya // Visnyk KHNAU. Seriya : Ekonomichni nauky. - 2019. - № 2. - S. 398-406.

20. Upravlinnya proektamy : navch. posib. / O. V. Ul'yanchenko [ta in.]. – KH. : KHNAU im. V. V. Dokuchayeva, 2010. – 522 s

Е.В. Кривошея, И.А. Крамаренко. Анализ развития предпринимательской деятельности в Харьковской области. Стаття посвящена актуальним вопросам определения тенденций развития предпринимательства в Харьковской области. Приведен анализ современного состояния предпринимательской деятельности в Харьковской области. Приведены основные проблемы и препятствия, существующие на пути развития предпринимательства в области. По показателям государственной статистики представлена общая характеристика предприятий в Харьковской области с 2015 до 2019 гг. По показателям количества предприятий, количества занятых работников и объемам реализованной продукции с выделением деятельности предприятий и оценкой их доли в общих уровнях. Также приведена характеристика физических лиц-предпринимателей. Проведенный

статистико-экономический анализ структуры малых предприятий по видам экономической деятельности по показателям количества зарегистрированных предприятий и объемам реализованной продукции

Ключевые слова: предпринимательская деятельность, предпринимательство, структура, статистический анализ, предприятия, занятые работники, реализованная продукция.

E.V. Krivosheya, I.A. Kramarenko. Analysis of entrepreneurship development in Kharkiv region. Today the development of entrepreneurship is one of the most important factors of socio-economic growth of the Kharkiv region. Effective development of entrepreneurship creates a competitive environment for business entities of various economic activities for the development of which there are favourable conditions and resource potential, the interest of foreign and domestic investors. At the same time, the successful operation of entrepreneurship solves a number of important tasks, in particular, contributes to budget replenishment, a saturation of the consumer market with goods and services, creates new jobs, increases employment while reducing unemployment.

The article is devoted to topical issues of determining trends in entrepreneurship in the Kharkiv region. An analysis of the current state of entrepreneurial activity in the Kharkiv region is given. The main problems and obstacles that exist in the development of entrepreneurship in the region are presented. According to the state statistics, the general characteristics of enterprises in the Kharkiv region from 2015 to 2019 are given according to the indicators of the number of enterprises, the number of employees and the volume of sold products with the allocation of enterprises and assessment of their share in general levels. The characteristics of the activity of natural persons-entrepreneurs are also given. The statistical and economic analysis of the structure of small enterprises by types of economic activity by indicators of the number of registered enterprises and the volume of sold products

Creating a favourable business climate in the Kharkiv region is one of the main tasks of Kharkiv regional state administration, which constantly requires improvement of management functions and coordination of joint actions of local executive bodies and local governments on the implementation of state policy in the field of entrepreneurship at the regional level.

Keywords: entrepreneurial activity, entrepreneurship, structure, statistical analysis, business entities, employees, sold products.

Стаття надійшла до редакції: 04.09.2020 р.